21501-02 Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 3492 Brief van de minister van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 september 2026

Hierbij bied ik u het verslag aan van de Raad Algemene Zaken van 22 september 2026.

De minister van Buitenlandse Zaken,
T.B.W. Berendsen

VERSLAG RAAD ALGEMENE ZAKEN VAN 22 SEPTEMBER 2026

Op 22 september vond in Brussel de Raad Algemene Zaken (RAZ) plaats. De Raad sprak over het Meerjarig Financieel Kader (MFK), de voorbereiding van de Europese Raad (ER) van 15-16 oktober, het programma wetgeving (*letter of intent*), de jaarlijkse rechtsstaatdialoog, de algemene trends inzake de rechtsstaat in kandidaat-lidstaten, de omnibus agenda en over de erkenning van talen.

Meerjarig Financieel Kader
De Raad wisselde van gedachten over het volgende Meerjarig Financieel Kader (MFK) en het Eigenmiddelenbesluit (EMB). In lijn met de Kamerbrief kabinetsappreciatie over de negobox van 16 juni jl.[1] benadrukte Nederland, samen met een groep gelijkgezinde lidstaten die inzetten op een moderner en financieel houdbaar MFK, dat de voorgestelde omvang van het MFK te hoog is en dat EU-middelen meer moeten worden gericht op strategische doelen van de EU, zoals veiligheid en defensie, concurrentievermogen en asiel en migratie. Een andere groep lidstaten pleitte juist voor behoud van de voorgestelde omvang van het MFK, en voor behoud van middelen voor pijler 1 (met name landbouw en cohesie). Het Ierse voorzitterschap publiceert naar verwachting begin oktober een volgende versie van het MFK-onderhandelingsdocument in aanloop naar de Raad Algemene Zaken en Europese Raad van oktober.

Voorbereiding Europese Raad 15-16 oktober
De Raad besprak en stemde in met de agendering van de concept-agendaonderwerpen van de Europese Raad (ER) van 15 en 16 oktober a.s. Ten aanzien van concurrentievermogen kwam aan de orde dat de ER zal spreken over de verdere uitvoering van de interne-marktagenda en het gesprek over mondiale macro-economische onevenwichtigheden zal voortzetten. Ook zal de ER in het kader van concurrentievermogen spreken over hoge energieprijzen. Een groep lidstaten koppelde dit aan de herziening van het Europese Emissiehandelssysteem (ETS1).

Ten aanzien van Oekraïne werd het belang onderstreept van voortzetting van de politieke, financiële en militaire steun, inclusief de voorbereiding op de winterperiode en het scherper in beeld brengen van militaire en financiële behoeften. Ook kwam het verder aanscherpen van sancties tegen Rusland ter sprake, evenals de discussie over mogelijke inzet van de geïmmobiliseerde Russische Centrale Bank tegoeden. Tot slot werd ook het toetredingsproces van Oekraïne besproken. Nederland benadrukte open te staan voor het openen van clusters 2 en 3. Ook noemde Nederland het belang van het blijven doorvoeren van hervormingen door Oekraïne.

Het MFK-agendapunt was inhoudelijk conform de discussie tijdens het aparte beleidsdebat. Onder defensie en veiligheid werd gesproken over de noodzaak van het vergroten van de defensiegereedheid, het belang van samenhang met de NAVO en recente hybride aanvallen van Rusland op Europees grondgebied.

Onder migratie werd de nadruk gelegd op de uitvoering van het Asiel- en Migratiepact, aandacht voor buitengrensbeheer, terugkeer en samenwerking met

[1] Kamerstuk 21 501-20, nr. 2404.

derde landen, alsmede op innovatieve oplossingen en het waarborgen van naleving van internationaal recht.

Ten aanzien van uitbreiding en interne hervormingen werd vooruitgekeken naar de aankomende beleidsreview inzake *pre-enlargement*, en benadrukt dat interne hervormingen en de rechtsstaat centraal moeten blijven staan, zowel binnen de Unie als bij kandidaat-lidstaten.

Onder het agendapunt Midden-Oosten werd stilgestaan bij de situatie in Gaza, de Westelijke Jordaanoever, de Straat van Hormuz en de Golfregio. Nederland benadrukte het belang van EU-maatregelen gericht op producten uit de onrechtmatige nederzettingen. Ook werd stilgestaan bij het belang van vrije doorvaart en veiligheid op zee in de regio.

Programma wetgeving (letter of intent)
De Commissie presenteerde de *Letter of Intent* met prioriteiten en nieuwe initiatieven vooruitlopend op het Commissie Werkprogramma 2027. De centrale doelstelling is het kickstarten van EU-economie en -concurrentievermogen, voornamelijk met de *One Union, One Market roadmap*. Andere relevante onderwerpen die werden genoemd zijn energie, sociaal beleid, defensie en veiligheid, klimaatadaptatie en -mitigatie, digitaal, migratie en democratie. Het Ierse voorzitterschap blikte vooruit op de vervolgstappen, te beginnen met een brief die zij zullen sturen aan de Commissie, en het Werkprogramma staat op de agenda van de Raad van 19 November.

Jaarlijkse rechtsstaatdialoog (horizontale discussie)
De Raad sprak voor de zevende keer over de situatie van de rechtsstaat in de lidstaten op basis van het jaarlijkse Commissierapport dat op 17 juli jl. verscheen. De Commissie bevestigde dat de rechtsstaat een prioriteit is en verwelkomde dat veel van de aanbevelingen uit eerdere rapporten zijn opgevolgd. Tegelijk blijven er uitdagingen in sommige lidstaten, waaronder met betrekking tot het justitieel stelsel, interne markt en veiligheid van journalisten, aldus de Commissie. Lidstaten onderstreepten het belang van de rechtsstaat en de meerwaarde van de jaarlijkse rechtsstaatdialoog. Meerdere lidstaten spraken zich positief uit over de voorziene conditionaliteit in het volgende MFK. Enkele lidstaten benadrukten het informele karakter van de rechtsstaatdialoog. Ook werd steun uitgesproken voor de opname van alle kandidaat-lidstaten in het jaarlijkse rechtsstaatrapport. Nederland bracht namens de Benelux het belang op van het respecteren van de rechtsstaat en riep de Commissie op om bij terugval op de rechtsstaat daadkrachtig op te treden. Ook verwelkomden de Benelux-landen de koppeling tussen het respecteren van de rechtsstaat en de ontvangst van middelen uit de EU-begroting.

Algemene trends rechtsstaat in (specifieke) kandidaat-lidstaten
In aanvulling op de jaarlijkse rechtsstaatsdialoog spraken lidstaten in een aparte sessie met vier kandidaat-lidstaten, te weten: Albanië, Montenegro, Servië en Noord-Macedonië, over de voortgang op rechtsstaatshervormingen in deze landen. De Commissie lichtte de rapporten toe en gaf aan positief te zijn over individuele gemaakte voortgang, maar dat er ook door alle vier de landen nog het nodige werk verricht dient te worden op de pijlers van het rapport: justitie, corruptiebestrijding, mediavrijheid en scheiding van machten. De kandidaat-lidstaten wezen tijdens de sessie op de geboekte resultaten, maar erkenden ook dat er uitdagingen blijven bestaan en dat zij die serieus nemen. Alle EU-lidstaten moedigden de kandidaat-lidstaten aan om blijvend aandacht te besteden aan de

benodigde hervormingen. Verschillende lidstaten riepen de Commissie, net als vorig jaar, op om ook Oekraïne en Moldavië op te nemen in deze rechtsstaatdialoog. Vanuit verschillende lidstaten, waaronder Nederland namens de Benelux, werd kritiek geuit op het gegeven eerbetoon rondom de uitvaart van Ratco Mladić door Servië. De rapporten van de kandidaat-lidstaten bevatten geen aanbevelingen, omdat die onderdeel zullen uitmaken van de landenrapportages die bij het jaarlijkse uitbreidingspakket worden uitgebracht. Uw Kamer ontvangt zoals gebruikelijk een appreciatie van dit uitbreidingspakket.

Omnibus Simplificatie
Het voorzitterschap lichtte de stand van zaken op de Omnibusvoorstellen toe en riep op voortgang te blijven boeken. Ook de Commissie riep op het momentum te behouden. Tevens noemde ze daarbij de Commissie-inzet op betere regelgeving, met gebruik van *impact assessments*, en het voorstel over nationale koppen zoals door de Commissievoorzitter aangekondigd in de *State of the Union* van 17 september jl. Het kabinet verwelkomt de inzet van de Commissie om met Omnibusvoorstellen en andere vereenvoudigingsinitiatieven onnodige regeldruk terug te dringen, met behoud van beleidsdoelstellingen. *Impact assessments* zijn voor het kabinet een belangrijk onderdeel van deze vereenvoudigingsinitiatieven. Oostenrijk presenteerde tevens een non-paper over vereenvoudiging dat het met 12 andere lidstaten opstelde[2].

Talen
Spanje vroeg aandacht voor de erkenning van het Catalaans, Baskisch en Galicisch als officiële EU-talen, mede in het licht van de uitbreiding van de EU. Spanje wees erop dat het toevoegen van de talen geen impact zou hebben voor andere lidstaten. Enkele lidstaten benadrukten dat het toevoegen van de talen geen verband houdt met uitbreiding van de Unie. Nederland erkent het belang van linguïstieke en culturele diversiteit in de EU en kan het voorstel van Spanje steunen, mits overeenstemming bestaat over de juridische en financiële gevolgen.

[2] Het gaat om Tsjechië, Denemarken, Duitsland, Estland, Italië, Letland, Litouwen, Hongarije, Polen, Slovenië en Slowakije.